

Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МЕТОДИКА ЛІНГВІСТИЧНОЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕБІГУ АНТИКРИЗОВОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Запропоновано використання методики лінгвістичної оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві для прогнозування кризових явищ.

Аннотация. Предложено использование методики лингвистической оценки эффективности хода антикризисного процесса на предприятии для прогнозирования кризисных явлений.

Annotation. Use of linguistic techniques measure effectiveness of anti-crisis process in the company to predict crisis are suggested.

Ключові слова: криза, антикризовий процес, антикризове управління, лінгвістична оцінка ефективності перебігу антикризового процесу.

За сучасних складних та динамічних умов господарювання підвищуються вимоги до застосування підприємствами найбільш ефективних методів управління. У разі, якщо такі методи не знаходять свого використання, виникає велика вірогідність активації кризових процесів.

Звідси часто вживаним стає поняття антикризового управління як засобу попереднього або поточного подолання чи мінімізації наслідків таких процесів.

Методичне забезпечення антикризового управління досліджували у своїх наукових роботах як вітчизняні, так і закордонні вчені: Барінов В. О. [1], Броїло Е. В. [2], Коваленко О. Г. [3], Кремень В. М. [4], Шаховська Л. С. [5].

Проте більшість їх наукових розробок передбачає лише біваріантне оцінювання ефективності антикризового процесу на підприємстві за дихотомічною шкалою. Таке оцінювання не здатне сприяти отриманню прогнозів, що й обумовлює актуальність написання цієї роботи.

Метою статті є побудова методики лінгвістичної оцінки ефективності перебігу антикризового управління на підприємстві для прогнозування можливих майбутніх кризових явищ.

Для досягнення поставленої мети пропонується розв'язати такі завдання:

проаналізувати показники, які лежать в основі кількісних методик оцінювання ефективності антикризового процесу на підприємстві;

запропонувати власну методику оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві на базі шкали лінгвістичних оцінок масштабності й інтенсивності сигналів про загрозу кризи.

Реалізація антикризового управління як дієвого шляху здійснення антикризового процесу на підприємстві є неможливою без застосування методів та моделей антикризового управління. Саме ж антикризове управління у загальному вигляді бачиться як модель адаптивного управління.

Ідея антикризового управління на основі моделювання вбачає за необхідне розробку спеціальної схеми менеджерського впливу. Складовими такої схеми стають окремі методи антикризового управління на підприємстві, вибір яких базується на кількісних методиках.

Серед кількісних методик оцінювання ефективності антикризового процесу на підприємстві найбільшу цікавість становлять такі з них:

двофакторна модель прогнозування вірогідності банкрутства Альтмана (Z2), в основі якої лежать коефіцієнт поточної ліквідності та частки залучених коштів у капіталі підприємства;

п'ятифакторна модель прогнозування вірогідності банкрутства Альтмана (Z5), базу для розрахунків у межах якої становлять оборотні активи, сума активів, операційний прибуток, ринкова вартість акцій, дохід (виручка);

рейтингова методика прогнозування банкрутства Савицької (Св), в основі якої лежать коефіцієнти абсолютної, швидкої та поточної ліквідності, автономії, забезпеченості власними обіговими коштами, забезпеченості запасів власним обіговим капіталом [1, с. 198–206];

модель прогнозування банкрутства Таффлера (Т), базу для розрахунків у межах якої становлять оборотні активи, операційний прибуток, кредиторська заборгованість, дохід (виручка);

модель оцінки фінансового стану компанії Бівера (Б), в основі якої серед інших факторів лежать коефіцієнти поточної ліквідності та забезпеченості власними обіговими коштами, фінансовий леверидж;

методика розрахунку індикаторів фінансової стійкості Кременя (Кр), базу для розрахунків у межах якої становлять оборотні активи, сума активів, власний капітал, довгострокові пасиви, короткострокові пасиви [4, с. 112];

чотирифакторна методика прогнозування банкрутства Іркутської державної економічної академії (І), в основі розрахунків якої лежать оборотні активи, чистий прибуток, дохід (виручка), інтегральні витрати;

методика розрахунку показника Аргенті (А), базу якої серед інших факторів становлять частка залучених коштів у капіталі підприємства та забезпеченість власними обіговими коштами [1, с. 235 – 238];

методика грошового потоку Коваленка (К), в основі якої лежать чистий грошовий потік та залишок грошових коштів на поточному рахунку та в касі [3, с. 388];

методика моніторингу граничних показників підприємницької діяльності Соколова (Ск), базу якої становлять

методика визначення індикаторів розвитку фінансової мікросистеми Шаховської (Ш), в основі якої лежать частка ринку та маркетинговий бюджет [5, с. 116].

Використавши перераховані методики як експертні оцінки (табл. 1), можна побудувати власну методику оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві.

Таблиця 1

Показники, що характеризують перебіг антикризового процесу на підприємстві

Показник	Методика, що передбачає використання зазначеного показника										
	Z2	Z5	Св	Т	Б	Кр	І	А	К	Ск	Ш
Частка залучених коштів у капіталі підприємства	+							+		+	
Частка оборотних активів у загальній вартості активів		+		+		+	+				
Рентабельність продажів		+		+		+	+				
Рентабельність активів		+			+		+				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			+								
Коефіцієнт швидкої ліквідності			+								
Коефіцієнт поточної ліквідності	+		+		+						
Коефіцієнт автономії			+								
Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами			+	+	+			+			
Коефіцієнт забезпеченості запасів власним обіговим капіталом			+								
Фінансовий леверидж					+						
Чистий грошовий потік									+		
Залишок грошових коштів на поточному рахунку та в касі									+		
Рівень кредиторської заборгованості						+				+	
Рівень дебіторської заборгованості						+				+	
Доля ринку											+
Маркетинговий бюджет											+

Аналіз отриманих результатів дозволяє побачити, що найбільш вагомими показниками (такими, що мають три та більше використань у окремих методиках), які характеризують перебіг антикризового процесу на підприємстві, є коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами (нормативне значення – > 0,4), частка оборотних активів у загальній вартості активів (нормативне значення – > 0,5 у загальному випадку та > 0,2 для виробництв із високою часткою основних фондів), рентабельність продажів (нормативне значення – > 0, позитивна тенденція – зростання), рентабельність активів (нормативне значення – > 0, позитивна тенденція – зростання), коефіцієнт поточної ліквідності (нормативне значення – > 2,0), частка залучених коштів у капіталі підприємства (нормативне значення – < 0,5). Відповідно, скористаємося цими показниками при побудові власної методики оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві.

Методику побудуємо на базі шкали лінгвістичних оцінок масштабності й інтенсивності сигналів про загрозу кризи [2]. Лінгвістичну оцінку отримуємо після розрахунку кожного з шести зазначених показників та порівняння їх із нормативами (табл. 2).

Таблиця 2

Лінгвістична оцінка ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві

Кількість показників, за якими виконуються встановлені нормативи	Інтегральна лінгвістична оцінка ефективності	Прогноз
0	Дуже низька	Розвиток безпосередньої кризи
1 – 2	Низька	
3 – 4	Середня	Вірогідність виникнення латентної

		(скритої) кризи
5	Висока	Криза маловірогідна
6	Дуже висока	

Таким чином, використання методики лінгвістичної оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві дозволяє спрогнозувати можливе подальше розповсюдження кризових явищ. На основі такого прогнозу можна вибрати найбільш актуальні методи у межах існуючої моделі антикризового управління. Вибір методів у такому разі повинен базуватися на векторах антикризового управління, що відповідають певному етапу його перебігу на підприємстві.

Подальший розвиток дослідження полягає у практичній апробації методики лінгвістичної оцінки ефективності перебігу антикризового процесу на підприємстві.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Баринов В. А. Антикризисное управление : учебное пособие / В. А. Баринов. – М. : ИД "ФБК-ПРЕСС", 2002. – 520 с. 2. Броило Е. В. Управление экономической устойчивостью организаций сферы предпринимательства в условиях кризиса / Е. В. Броило // Корпоративное управление и инновационное развитие экономики Севера : Вестник Научно-исследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета. – 2009. – № 1. – С. 19–42. 3. Коваленко О. Г. Антикризисное финансовое управление денежными потоками / О. Г. Коваленко // Вестник Казанского технологического университета. – 2008. – № 6. – С. 387–391. 4. Кремень В. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства / В. М. Кремень, С. Я. Щепетков // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 107–116. 5. Шаховская Л. С. Индикативное планирование как основа стратегического развития промышленного предприятия : монография / Л. С. Шаховская. – М. : Высшая школа, 2002. – 280 с.